

LIISA HÄNNIKÄINEN

VAIKEA
IKÄ

Liisa Hännikäinen

Vaikea ikä

SAGA Egmont

Vaikea ikä

Cover image: Shutterstock

Kirja ilmentää aikaa, jona se on kirjoitettu, ja sen sisältö voi olla osittain vanhentunutta tai kiistanalaista.

Copyright © 1989, 2021 Liisa Hännikäinen and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726581720

1st ebook edition

Format: EPUB 2.0

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga Egmont - a part of Egmont, www.egmont.com

Omistettu äitini muistolle

I Osa

Kampaan jäi runsaasti hiuksia. Niitä oli alkanut lähteä, mutta vielä Elma sai sidotuksi siistin nutturan. Ja omin käsin. Ketään ei tarvinnut pyytää, sillä sormet tottelivat ja kaula taipui.

Kampa putosi kilahtaen seuraavalle parvekkeelle. Kaide oli niin soukka, ettei siinä mikään pysynyt ja nyt täytyi lähteä soittamaan ovikelloa. Kampa oli ollut hänellä vuosikaudet. Sarvikampa jonka hän oli ostanut ollessaan neuvottelupäivillä pääkaupungissa. Nykyisistä muovikammoista ei ollut mihinkään. Ne sähköistivät vain tukan.

Onneksi hän oli laittanut harjan tuolille.

Elma otti suustaan hiusneulan toisensa jälkeen ja kiinnitti tukkansa paikoilleen. Nuttura pysyi. Hän siisti harjan ja antoi tuulen viedä harmaat suortuvat mukanaan. Harmaata oli paljon, mutta sitä ei erottanut, kun hänellä oli vaalea tukka.

Ravintolan verhoja vedettiin auki.

Elma sulki parvekkeen oven, sillä tupakankatkua hän ei päästäisi huoneisiinsa. Ravintola saastutti koko ympäristön. Enää ei voinut pitää vapaasti ovea auki.

Ihmisillä oli rahaa, sillä ne jaksoivat sauhutella ja ryypätä illasta toiseen eikä siinä markkoja laskettu. Turha oli valitella puutteesta.

Elma veti valoverhot eteen ja huitaisi ompelukoneen puolan lattialle. Se kieri huoneen toiseen reunaan saakka. Ja tietysti kaapin alle. Sinne ei mahtunut lattiaharjakaan, kun kaapissa oli niin pieni maavara. Ennen tehtiin parempia kaappeja. Tästä ei saanut kunnolla pölyjäkään ja muutenkin se oli epäkäytännöllisempi. Lasiovien lävitse näki kaiken. Epäjärjestyksen ja tavaroitten paljouden, kun hän ei jaksanut siivota.

Elma tasotteli verhojen poimut ja kääntyi sitten katsomaan ompelustaan, joka oli koneessa. Helma oli

leikattu vinoon. Opettajalla oli ainainen kiireensä eikä tuo ollut muutenkaan innokas auttamaan. Nyt helma veti pahasti. Hän oli sanonut opettajalle, mutta tämä ei myöntänyt mitään.

Elma meni hakemaan rottinkipiiskan komerosta.

Puola kilahti ja vierähti eteenpäin, niin että Elma sen jo sai. Hän puhalteli siitä pölyjä. Sitä sitten kertyi vaikka miten siivosi. Joka viikko hän laittoi kuivan rievun harjan ympärille ja nuohosi kaikki paikat, mutta silti tuli pölyä. Hänellä oli uusi lattia. Siihen ei voinut laittaa märkää riepua, kun se voisi mennä pilalle ja tulla läikikkääksi. Ihmiset eivät osanneet arvostaa kallista lattiaa. Vuokralainenkin käveli kengät jalassa vaikka hän oli monet kerrat asiasta huomauttanut. Mustia jälkiä oli aina kynnyksen luona. Niitä oli vaikea pestä, kun ei voinut voimakkaasti hangata. Hän oli sanonut asiasta vuokralaiselle. Tämä ei puhunut mitään, mutta jätti kenkänsä nyt eteiseen.

Elma istui ompelukoneen ääreen. Työ oli purettava ja opettaja saisi leikata helman uudelleen. Paremmin.

Leikkuupalvelun takia hän oli mennyt kurssille, sillä ommella hän osasi. Ja opistolla oli suuri pöytä. Siinä olisi ollut helppo leikata, mutta eipä näyttänyt opettaja tätä taitoa hallitsevan. Väitti työtä hankalaksi. Uudesta kankaasta olisi kuulemma saanut paremmin, sillä vanha veti vinoon eikä pysynyt pöydällä. Selityksiä riitti.

Ihan hyvä hame se oli. Hän oli sen huolella ratkonut ja korjaamalla siitä saisi kelvollisen, jos riitti taitoa. Nuoret eivät osanneet ajatella taloudellisesti. Elma ei heittänyt mitään haaskuuseen, sillä vanha oli uuden veroinen. Ja ennen tehtiin kestäviä ja hyviä kankaita. Väritkin olivat asialliset kuten tässä, ruskeapilkkuisessa. Niin kaunista kangasta ei enää saanut mistään. Ei ainakaan halvalla.

Opettajalla oli kiire leikkaamisten kanssa, Elma ajatteli. Hosui ja puhui yhtäaikaan niin, ettei työstä tullut kunnollista. Joka vaatteen sai viedä monta kertaa takaisin. Opettaja sanoi, ettei voinut yhden kanssa niin kauan, kun oli muitakin. Mitäs oli työhönsä ryhtynyt. Vastuuta ja vaivaa se tiesi. Kyllä Elma sen omasta kokemuksestaan voi kertoa. Ei hänellä itselläänkään ollut helppoa. Kun hän kulki pitkin pitäjää, niin tiesi työn ottaneensa. Sitä likamäärää ja tietämättömyyttä, mikä vastaan tuli. Vaan nyreä ei saanut olla. Rauhallisesti ja kärsivällisesti piti opettaa ihmisiä väsymyksen uhallakin vaikka sisikuntaa puistatti. Sivistystä puuttui, hygieniasta puhumattakaan.

Valvokaa ja rukoilkaa. Niin heille opetettiin. Raamatunlause oli aina silmien alla, kun he ruokasalissa istuivat. Ja ihmisten palvelija Elma oli ollut. Koko ikänsä.

Alakerrassa jysähti ovi.

Koponen se ei voinut olla, kun tämän työpaikka oli kaukana. Sieltä ei tultu ruokatunnille.

Uusia vuokralaisia nämä olivat.

Elma oli yhtiökokouksessa vastustanut vuokralaisten ottoa vaikka hänellä oli niitä itselläkin. Talo oli muuttumassa levottomaksi. Hänellä oli vain yksi vuokralainen, jonka hän tarkoin valitsi. Miehet eivät osanneet katsoa oikeita seikkoja. Hänen vuokralaisensa kävi säännöllisessä työssä ja oli viikonloput poissa.

Naisia hän ei ottanut vuokralaisiksi. Kokeillut kyllä oli, mutta pelkkää hankaluutta niistä vain tuli. Nyt hänellä oli lupaava nuori mies. Opettaa tätäkin täytyi kädestä pitäen, kun ei mistään tiennyt. Maalta tullut.

Vessakin oli pitänyt neuvoa. Mies ei huuhdellut kunnolla pönttöä, jotta kaikki tavara olisi mennyt alas. Suihkuun Elma ei päästänyt kuin joskus. Käykööt kotonaan saunassa. Ammeen kaunis pinta olisi mennyt

pinnalle, jos hän jatkuvasti sitä olisi puhdistanut. Ja suihkun jälkeen piti. Itse mies ei osannut tehdä riittävän puhdasta ja roiski vettä ympäri kylpyhuonetta.

Ensin oli hankaluuksia.

Vedentulo oli katkennut talosta ja hän oli sanonut, ettei vessaa saa käyttää. Vaan uskoikos tämä. Heti kaupasta tullessa oli kamala haju vastassa ja Elman piti sulkea kaikki ovet, ettei se pääsisi leviämään huoneisiin.

Pöntössä oli paksummat tavarat.

Elma meni sanomaan. Kyllä se mulkoili, mutta mikäs auttoi. Asunto oli sentään keskustassa ja halpa. Sellaista ei nuorimies saisi mistään, ei sillä hinnalla.

Ratinan vuolteesta se kantoi vettä ja mutisi pitkästä matkasta, mutta hän sanoi ettei olisi pitänyt käyttää. Olisi mennyt vaikka baariin. Aina oli ihmisen varottava, ettei joutunut ikävyykseen. Sillä lailla elämästä tuli rauhallinen. Vuokralainen ei sanonut vastaan. Uskoi yhdellä puheella, olihan se tervejärkinen mies.

Tupakkaa Elma ei antanut vuokralaisten polttaa. Tämä mies väitti muutenkin olevansa raitis, mutta vappuyönä tuli metelillä sisään. Varmaan koko talo heräsi. Aamulla hän odotti selitystä vaan mies ei sanonut mitään eikä hänkään koska tuoli oli pystyyn nostettu. Sen kanssa vuokralainen meni nurin.

Vaan pakko oli laittaa tuoli oven eteen. Tietämisen vuoksi ja muutenkin.

Talonmiehestä ei yhtään tiennyt. Sillä oli yleisavaimet, joilla pääsi kaikkialle ja vappuyönä se oli humalassa. Hän näki pullolastin. Koposelle oli viemässä niitä eikä kassi ollut tyhjä takaisin tullessakaan. Ryypyksissä oli. Koponen ajoi säästäväisenä miehenä työmatkat polkupyörällä, mutta viinarahoilla olisi maksanut auton. Talonmies vei sille usein viinaa. Se oli juoppo ja epärehellinen.

Siksi oli pakko laittaa tuoli oven eteen.

Elma oli kauan aikaa riidellyt talonmiehen kanssa, kun tämä oli paha suustaan. Suuren luudan kanssa lakaisi katukäytävää. Odotti kaupannurkalla ja sitten haukkui, kun hän oli menossa kotiin. Usein oli odoteltava kauankin. Aivan hän sitä pelkäsi.

Muutkin talossa pelkäsivät, sillä kukaan ei uskaltanut laittaa nimeään listaan, kun Elma sitä kierrätti. Pois hän miehen järjestäisi. Yhtiökokouksessa hän oli asiasta jo puhunut, kun se hänen kirjeitään sinne luettavaksi vei ja syytteli herjaamisesta. Pakko miehelle oli järkeä puhua. Tai ainakin kirjoittaa kun sille ei uskaltanut mitään sanoa. Roskakuiluun hän oli kirjeensä heittänyt, kun ne siitä putosivat pannuhuoneeseen. Enää ei voinut laittaa. Ja talonmiestä sai pelätä, kun se hänen niskaansa kaiken syyti. Asiasta hän oli huomauttanut. Ja aihetta oli. Mikään ei kuitenkaan vaikuttanut, kun sillä oli hyviä ystäviä. Samanlaisia juoppoja kaikki. Ne talonmiehen virassa pitivät eivät muut, jotka tätä pelkäsivät. Ne eivät uskaltaneet avata suutaan. Elma oli uskaltanut ja nyt sai pelätä, milloin se yleisavaimilla sisälle tulisi.

Alakerran vesijohto sihisi. Astiat kolisivat vaikka oli selvästi sanottu, ettei juoksevan veden alla saa tiskata. Maalta tulleet eivät mitään käsittäneet. Niillä oli kaivonsa ja sieltä kyllä riitti ilmaiseksi. Täällä nousivat kustannukset heti, jos joku vettä tuhласi.

Elma työnsi tohvelit jalkaansa.

Nyt hän hakisi kamman, kun vuokralaiset olivat paikalla. Samalla voisi huomauttaa vedestäkin. Se oli tehtävä heti, mutta ystävällisesti.

Kesti jonkun aikaa ennenkuin tultiin avaamaan. Vesi kohisi äänekkäästi. Eivät kuulleet.

Nainen oli lyhyt ja lihava. Se sanoi, ettei Koponen ollut kotona ja Elma saisi itse mennä hakemaan kampansa, jos kerran tiesi.

- Hyh, hyh, mikä haju, Elma sanoi kulkiessaan olohuoneen poikki. Kampa oli parvekkeella muovikassien keskellä. Ei sellaisia saanut yleisellä parvekkeella pitää, kun ne olivat rumia ja levittivät epäsiisteyttä.

Kun Elma palasi eteiseen, oli siellä ruskeatukkainen tyttö, ravistelemassa takkiaa. Ihan kaikki ulkoilman bakteerit levisivät siinä huoneilmaan.

- Tämä on sisareni tytär, nainen sanoi. - Hän opiskelee toimittajaksi.

Ne pahimpia olivat, Elma ajatteli portaita kiivetessään. Tästä täytyi puhua Koposelle, kun se ei niistä tiennyt. Saisi paremmin katsoa vuokralaisiaan. Ovetkin auki, ei mitään lukkoja vaikka Koponen oli poissa kotoa. Elma ei ikinä jättänyt olohuonetta vapaaksi. Siivouspäivänäkin hän pysytteli kotona ja valvoi, kun mies kuljetti mattoa parvekkeelle. Ja jäljet sai siivota harjalla ja kihvelillä.

Talonmies oli saanut lakaistuksi katuosuutensa, mutta yhä siinä oli lehtiä, kun Elma meni kauppaan. Taloyhtiö sai maksaa huolimattomasta työstä. Talonmies väitti, että tuuli kuljetti lehtiä, mutta ei puita ollut lähelläkään.

Kaupassa ei ollut asiakkaita.

- Puoli litraa maitoa, Elma sanoi ja ojensi lasipurkin myyjälle. Tämä heitti sen huolimattomasti hanan alle. Ei ollut edes keskellä, joten maito pääsisi likaamaan purkin kyljet ja hänen kassinsa. Kiusallaan teki niin.

- Teidän sormi meni purkkiin, Elma sanoi. - Sellainen ei ole hygienistä.

- Ostaisitte tekin oikean maitokannu, toinen myyjä puolusti, - niin olisi sanko, josta nostaa.

- Kun näin pieniä kannuja ei ole, Elma selitti, - niin lasipurkki on yhtä hyvä. Ei se ole vaikea käsitellä.

Myyjä nosti purkin hänen eteensä.

- Minä en ota sitä maitoa, Elma huomautti. - Se on nyt likaista.

- Ei tietysti ole pakko, myyjä sanoi, - mutta maksaa kyllä saatte.

Kyljet olivat taas maidossa ja koko astia niin tuhruisen näköinen, että iljetti. Kaikki muu oli samanlaista. Hän oli vienyt monet näytteet tutkittaviksi, mutta laboratoriossa oltiin huolimattomia. Mitään ei mukamas ollut. Se oli vale, kun jauheli hastakin näki, mitä se oli.

- Otetaan sitten, hän sanoi, - jos kerran on pakko vaan juoda sitä ei voi.

Kun Elma kääntyi, hän oli törmätä Koposen vuokralaiseen. Sillä oli paksut sääret. Toisen jalan ympäri oli kääritty side, joka näkyi sukan lävitse. Elma jäi odottamaan. Hän ei voinut lähteä, sillä talonmies oli kadulla.

He menivät samaa matkaa. Nainen tervehti talonmiestä, joka nyökkäsi kohteliaasti. Tottakai Koposen

vuokralaiselle.

- Se on paha mies, Elma sanoi. - Ovenikin on hakannut harjallaan.

- Ei kai, nainen sanoi, kun he odottivat hissiä. - Helposti se käy, kun lakaisee porraskäytävää.

- Maalit ihan seinistä irtoaa, Elma sanoi. - On siitä yhtiökokouksessakin sanottu.

Hissi oli kapea. Elma joutui nurkkaan, kun toinen ei kasseineen yhtään väistänyt. Mitä sekin kaikkea osti. Kaksi leipää näytti olevan, aivan kun sillä olisi ollut suuri perhe. Elma katsoi peilistä omaa syystakkiaan, joka vartalonmukaisena näytti hänen hoikkuutensa. Sellaisena hän aikoi pysyä. Ihmiset päästivät itsensä kamalan näköisiksi kuten tämäkin, jolle mahtui vain telttamainen takki. Ei ihme. Sellaisella ruokamäärällä.

Kotona Elma alkoi pestä lasipurkkia. Maidon hän kaasi kattilaan kiehumaan. Kuumassa uunissa purkki kuivuisi kunnolla, mutta se vei sähköä. Täytyi olla taloudellinen. Ei sellainen kuin hänen veljensä maalla, jonka talossa kaksikin keittolevyä oli yhtä aikaa päällä.

Elma nosti purkin kuivauskaappiin. Hän puhdisti tiskipöydän huolella, ettei siihen jäisi tahroja. Veljenvaimo ei ollut tarkka. Hän oli siitä sanonutkin, mutta ne vaan suuttuivat. Ei sellaiselta naiselta tietysti mitään voinut odottaakaan. Ilman korkeampaa sivistystä, vaan karjakkokoulun käynyt. Semmoinen ei osannut oikeaa talonpitoa. Ihme että veli sen otti.

Elma nosti voipurkin ikkunalta. Se oli nyt täynnä ja sopi siirrettäväksi pahvilaatikoon parvekkeelle, missä hänen ruokatavaransa olivat. Jääkaappia hän ei syksyisin käyttänyt. Sähkölaskut nousivat muutenkin suuriksi, kun vuokralainen poltti lamppuja jatkuvasti ja piti partakonetta. Kaikki niillä piti nykyään olla. Sähkökone vaikka mies ei saanut suurta palkkaa. Ja valoista se ei

huolehtinut. Vessaan mennessään jätti valon huoneeseensa palamaan. Elma sai kulkea huolehtimassa.

Elma katsoi voipurkkiin. Keltaista ja vitamiinirikasta se oli kuten syysvoi ainakin, kun lehmät olivat koko kesän syöneet tuoretta.

Mistä sinä sen syysvoiksi tiedät, veli oli sanonut. Varastoissa makaa suuret määrät vuoden vanhoja rasvoja. Niitä sinä kaupasta syysvoina ostat.

Näkihän sen väristä, Elma puolustautui, mutta veljellä oli selitys siihenkin. Karotiinilla kuulemma värjäsivät. Pakko Elmankin oli myöntää, että kotona kurnuttu voi oli kovin vaaleaa vaikka siihen parhaat kermat käytettiin. Mutta suuresta rasvaprosentista se johtui.

Se on syysvoita, Elma sanoi.

Ovella rapisi ja vuokralainen tuli sisälle vieraan naisen kanssa. Alkoivat heti ravistella takkejaan. Ulkona satoi.

- Ei, ei, Elma huuhdahti. - Ei saa ravistella basilleja huoneilmaan. Sitävärtten on naulakkoverhot.

Aivan mitättömän näköinen nainen. Oljenvärinen roikkotukka ja luisevat kädet. Tervehti kyllä, mutta vuokralainen ei esitellyt. Mutisi vain tuttavastaan.

Keittiössä alkoi sihistä. Elma oli keittänyt maidon varmuuden vuoksi kaksi kertaa, sillä muutamat basillit olivat hyvin sitkeitä. Keittämisten välissä kattila oli tietysti pestävä. Nyt maito meni yli. Pahalta haiseva käry täytti keittiön ja maito liisteröityi levyyn kiinni. Nyt hän ei saanut velliään. Myyjän huolimattomuuden takia kallis maito oli mennyt hukkaan, sillä uutta hän ei ostaisi. Kaupassa oli kalliit hinnat. Miten hän huonojalkainen ja sairas ihminen, voi kulkea ympäri kaupunkia halvempaa ruokaa etsimässä. Ja hän tarvitsi kalkkia. Vanhemmat naiset tulivat huonojalkaisiksi, mutta tänäänkin hän saisi veteen keitettyä.

Elma pesi hellankannen, levyn ja taas tiskipöydän.

Jalka vaati lepoa, mutta hän laittoi uudet ryynit kiehumaan. Syötävä oli. Elma istui ja katseli jalkaansa, joka laihana sojotti kengästä. Ulospäin ei voinut havaita mitään. Yksikään ihminen ei tiennyt hänen syövästään eikä hän sitä kenellekään kuuluttaisi. Siinä oli hyvä vaihe meneillään.

Kaikki oli Elman ansiota. Ihmisen velvollisuus oli tarkkailla omaa ruumistaan, jotta tiesi mennä ajoissa hoitoon. Ihmiset olivat välinpitämättömiä. Elma oli nähnyt sen, kun oli niin monia hoitanut. Sellaisia jotka liian myöhään hakivat maallista apua vaivoihinsa. Sellaiselle lääkärit eivät voineet mitään. Elman mielestä sairassijat olisi pitänyt valikoida, sillä yhteiskunnalle tuli kalliiksi hoitaa turhia tapauksia. Kuolivat kuitenkin.

Elma meni eteiseen tarkistamaan oven. Vuokralainen jätti sen joskus auki kuten naulakkoverhotkin.

Huoneen ovi oli suljettu.

Elma koputti heti ja aukaisi sen. Nainen näytti hämmästyneeltä, mutta vuokralainen osoitti mieltään.

- Ei saa olla lukittujen ovien takana, Elma sanoi. - Ovet pitää olla aina auki.

- Ei ne lukossa olleetkaan, mies sanoi ja tarttui ovenkahvaan. - Jokin rauha pitää olla molemmin puolin.

- Tämä ei ole semmoinen talo, Elma sanoi ja meni keittiöön. Velli näytti valmiilta. Vähän vetistä se oli, kun hän ei voinut laittaa täyttä ryynimäärää, mutta ruokaa kuitenkin.

Että ne kehtasivatkin, Elma ajatteli velliä lusikoidessaan. Se maistui suolattomalta. Sydäntä piti hoitaa, ettei nesteitä kertyisi. Mautonta velli kuitenkin oli. Hän ei jaksanut nousta katsomaan, kun henkarit kolisivat eteisessä. Menkööt. Tämä oli säädyllinen asunto, jonne ei kuljeteltu viinaa eikä naisia. Että kehtasivatkin. Mitä lienee aikoneet kun niin ovien takana oltiin.

Vuokralaiselle piti vähän selvittää asioita ellei toinen käsittänyt omaa parastaan, sillä Elma oli vastuussa siitä mitä hänen asnnossaan puuhattiin. Ja keskellä päivää. Ei kai ollut saanut lopputiliä, kun sillä tavalla ovissa kulki ja bakteereja hänen vaatteisiinsa ja kenkiinsä laahasi.

Niin ne henkarit. Nyt Elma ne muisti.

Niiltä syömisiltään hän meni ja riipaisi kuusi vaatepuuta alas. Saakoon tyttö omansa takaisin. Henkarit eivät olleet Elman, joten hän ei niitä säilyttäisi. Tyttö oli ne vienyt, pakannut Elman henkarit lähtiessään ja laittanut omat huonot tilalle, mutta takaisin ei tuonut. Ei vaikka Elma kirjeissä sitä vaati.

Kirjeisiin ei tullut edes vastausta. Hän oli kirjoittanut tytön isälle, sillä tämä oli vastuussa lapsensa kasvatuksesta.

Kyllä oli hävitön mies, Elma ajatteli. Soitti hänelle ja sanoi, ettei tyttö henkareita tarvinnut. Kotona oli riittävästi.

Vaan näkyipä tarvinneen. Vuosikausia oli Elmalla ollut lujatekoiset, eheät puuhenkarit, jotka hän tuntisi vaikka missä. Ja tyttö varasti. Luuli ettei Elma huomaisi silmälaseiltaan, mutta hänpä näki kaiken. Henkarit olivat kulkeneet muutoissa hänen mukanaan. Kyllä ne tunsu.

Elma kääri henkarit ruskeaan paperiin, köytti narulla lujasti, ettei paketti hajoasi ja kirjoitti nimen päälle. Hän lähettäisi sen tytön työpaikalle, sanomalehteen.

Tilapäinen apulaistoimittaja. Juuri se. Ihme että ottivat vaikka hän soitti sinne. Eivät ne mitään uskoneet. Miehet olivat semmoisia, että jos vaan hame heilahteli nenän edessä, niin sai olla vaikka mitä.

Mutta isäkin. Sitä Elma ei olisi uskonut.

Hän oli ilmoittanut että kaikki puhelinlaskut oli maksamatta. Ja sähköt. Tyttö ei lähettänyt rahaa vaan väitti, että kuitit oli kaikesta. Ja isä todisti. Maksettu

kuulema oli. Saattoi osa ollakin, mutta ei kaikkea. Hän siitä vielä tuomarille ilmoittaisi.

- Sitä olen minäkin ajatellut, tytön isä tokaisi, kun Elma uhkasi käräjillä, - ellei tämä turha höpötys nyt lopu. Sitä röyhkeyttä.

Ensin Elma antaa vanhuudenkotinsa nuorelle naiselle, jotta tämä voisi opiskella. Kovasti tyttö selitti ahkeruivansa. Kyllä kai. Vieraita kulki jopa yöllä ja kaikki paikat likaisina. Elman kiikarilla oli katseltu niin, että kotelo oli aivan kulunut ja lopulta työnnetty kiikari nurinpäin paikoilleen. Humalassa tietysti olivat. Lankapuolia oli lattialla. Hän oli tytölle ompelukoneensakin luvannut, että saa köyhä opiskelija vaatteitaan korjata vaan tämä teki asunnosta ompelimon. Kone jyskytti yötä päivää. Nyt olivat ompelukoneen osat kuluneet ja kangasnöyhtää oli kaikkialla.

Hyvitystä hän vaati. Ja oikeutetusti.

Koko elämänsä Elma oli kovaa työtä tehnyt ja säästänyt kaikessa, jotta saisi vanhuudessaan nauttia pikku mukavuuksista. Ja sitten tuli toimittajanplanttu hävittämään kaiken. Eikä ollut ainoa. Naisopiskelijat olivat sellaisia, etteivät ne omaansa vieraasta erottaneet missään asiassa. Särkivät ja sotkivat. Miehistä puhumattakaan.

Elma oli soittanut pitsivarkaan perään kansanopistoon. Tämä tyttö oli hänellä ennen toimittajaa, mutta yhtä kelvoton se oli. Kansanopistossa suhtauduttiin ensin rauhallisesti hänen tietoihinsa, mutta hermostuneiksi ne tulivat. Eivät ne kristillisessä paikassa varkaita sietäneet. Elma kuuli sen johtajan äänestä vaikka toinen yritti olla asiallinen. Elma oli varma, että ne erottaisivat tytön.

Vaan toisin kävi.

Tytön perhe uhkasi raastuvalla. Herjausten tuli loppua ne sanoivat, kun ei todisteita ollut muuta kuin Elman

puheet. Vaan missä olivat pitsit? Niitä ei Elmalla ainakaan ollut ja tytön poismuuton jälkeen ne katosivat.

Elma oli soittanut tytön työpaikkaankin. Siellä vasta oltiin vihaisia. Sanottiin että tyttö oli aivan kärkipään ompelija, joka menestyisi maailmalla. Ja rehellinen. Elma aivan kauhistui sitä valheen määrää, mikä puhelinta pitkin tuli. Eihän niille mitään mahtanut. Koulunsa tyttö kävi loppuun, kun eivät hänen sanaansa uskoneet vaan kyllä vielä näkisivät. Tyttö oli varas ja varkaana pysyi.

Pitsivarkaita ja henkarinvaihtajia. Semmoisia naisopiskelijat olivat eikä Elma niitä enää kattonsa alle ottaisi.

Elma huokasi. Oli lähdettävä postiin, sillä henkarit hän halusi pois asunnostaan. Hän ei kenenkään omaa pitänyt. Siihen hänet oli kasvatettu, mutta nykyään oli toisin.

Sade oli lakannut. Tuuli puhalsi puuskittain eikä Elma millään tahtonut päästä Kuninkaankatua ylös. Silmistä alkoi valua vettä. Hän pyyhkäisi kädellään ja jäi seisomaan keskelle jalkakäytävää, kun voimat tuntuivat loppuvan. Tällaisella ilmalla olisi ollut viisainta pysytellä sisällä, sillä kipeä jalka ei sietänyt kylmää.

Hän palasi toista tietä.

Kemikaliokaupassa oli esittely ja vaikkei Elma sellaisista välittänyt, niin meni. Pääsi ainakin istumaan. Myyjä oli tällännyt itsensä hienoksi ja pyörähteli kuin västäräkki esittelijän ympärillä. Mies alkoi selittää Elmalle, kuinka hyvä voide oli ja kehui tämän ihoa nuorekkaaksi.

- Oikea tehokuuri ennen aurinkoa, myyjäkin visersi. -
Tehän olette menossa taas Kanarian saarille vai kuinka?

- Matka on tilattu, Elma myönsi. - Siellä on parempi ilmasto näin talvella, kun terveydentilani ei kestä kylmää.

- Ja edullista, myyjä sanoi. - Lähtisin heti, kun vain tästä pääsisi. Yksityisyrittäjänä on vaikea irrottautua.

- Ei sielläkään ilmaista ole, Elma puolustautui, mutta myyjä oli jo taputtelemassa ihmevoidetta poskiin. Hyväntuoksuista se oli ja teki ihon pehmeäksi. Esittelijä kehui taas Elman nuorekkuutta.

- Aurinko vaati iholta enemmän, hän sanoi, - ja tämä vitamiinivoide pohjustaa nuorekkaankin ihon ottamaan kaiken hyödyn auringon terveellisistä säteistä.

Elma osti. Saunan jälkeen voisi vedellä poskiinsa, kun iho silloin kuivui kovasti.

- Tätä voi laittaa kaikkialle, esittelijä sanoi. - Kaulaan ja vaikka rintoihin.

Olipa niillä hauskaa, nyt yhdessä hörsköttivät vaan Elma ei ollut tietääkseenkään. Hänen ylävartaloon eivät nähneet muut. Turha oli rasvoja laitella, kun ne eivät vanhaa enää uudeksi tehneet.

Elma otti pakettinsa ja lähti.

Vai halpoja matkoja muka, hän ajatteli. Puhukoot vaan kun ei mistään tiennyt. Hän matkusti terveyden takia, ei muuten ja maksamista oli liiankin kanssa. Ja sillä aikaa vieraat ihmiset ryöväisivät kodin.

Kotona Elma heitti rasvapaketin kaappiin. Rahat olivat menneet hukkaan, mutta takaisin hän ei menisi.

Vuokralainen oli huoneessaan.

- Onkos nyt vapaata työstä, Elma kysyi.

- On, mies sanoi ja sulloi vihaisen näköisenä tavaroita kassiin. Kova kiire näytti olevan.

- Tullaankos sieltä sunnuntaiksi takaisin, Elma kyseli, kun toinen kiskoi vetoketjua kiinni. - Kotiinhan te menette?

- Sinnepä, mies sanoi ja otti laukkunsa.

- Ei täällä ole siivottukaan, Elma sanoi.

- Kyllä ehtii, toinen sanoi ja laitto kiireellä päällysvaatteita.